

Csellengők

■ SZEMELVÉNYEK EGY ÁTGONDOLT IFJÚSÁG- ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI TEVÉKENYSÉG BEVEZETŐ ÉVÉBŐL¹

Cikkünk egy hiánypótló jellegű pályázati program keretében megvalósult modellprojektet mutat be. Egy év igen kevés ahhoz, hogy ezen a nehéz területen tartós eredményeket lehessen elérni, de az időintervallum a helyi viszonyok feltérképezésére, a program végrehajtásához szükséges feltételek megteremtésére és folyamatok elindítására elegendőnek bizonyult.

■ A közel 160 ezer lakosú Pécs önkormányzata a fiatalok életésélyeinek javítása érdekében ifjúságpolitikai koncepció kidolgozását határozta el, amelynek előkészítéseként megbízta a Pólusok Társadalomtudományi Egyesületet² egy kutatás elvégzésével. A 2005-ben készült felvétel a pécsi fiatalok helyzetét és életmódját vizsgálta, ezért a mintába a Pécsen állandó lakással rendelkező és Pécsen tanuló, dolgozó 15-29 éves fiatalokat vonta be. Szakértői mélyinterjúk és fókuszcsoportos vizsgálatok alapozták meg a kérdőíves felvételt, amelynek keretében 400 főt kérdeztek meg. (1. sz. tábla) A reprezentatív minta nemre, korra és iskolai végzettségre tekintettel tükrözte a korosztály sokaságát.

A kérdőíves vizsgálat keretében megkérdezett fiatalok jellemzően nőtlenek vagy hajadonok, 18% házas, 10% élettársi kapcsolatban él, és mindössze 1% az elváltak aránya. Életkori csoportok szerint a 20-24 éves korosztály 8%-a, a 25-29 éves korosztály 38%-a él házastársi kapcsolatban. A megkérdezettek 22%-ának, a házasságban élők 80%-ának van már gyereke. A házaspárok között az egy gyermekesek vannak túlsúlyban (40%), a kétyermekes családok aránya egyharmad, s mindössze 7% azoknak az aránya, akiknek kettőnél több gyereke van.

2005 elején a pécsi fiatalok 42 százaléka különböző szintű tanulmányokat folytatott, 38 százaléka dolgozott, a munkanélküliek aránya 7 százalék, inaktívnak pedig 13 százalék volt tekinthető. A gazdaságilag inaktívak közel felét a GYES-en, GYED-en, GYET-en lévők jelentik.

A város középfokú oktatási intézményeinek tanulóiról a tanulmány szerzői a következő megállapításokat teszik: „A külvárosi iskolában a diákok közel egyharmada roma származású és társadalmi háttérük az odajáró nem cigánygyerekekkel együtt meglehetősen hátrányos. Körükben magas a lemorzsolódási arány (különösen a lányoknál), ami azt is jelenti, hogy a romáknak nagyon kis része jár iskolába 16 éves kora után. Nagyon kevés a szakmunkás-bizonyítvánnyal és még kevesebb az érettségivel rendelkezők aránya. Hasonló problémákkal küzd néhány szakközépiskola is, amely kirajzolja az ezen iskolatípusokba járó diákok társadalmi csoportazonosító tulajdonságait is. Ebbe az iskolába is elsősorban a *kontraszelektált gyerekek jelentkeznek*, hiszen akik jól tanulnak, azok gimnáziumba mennek, a többieket elviszi a szakközépiskola, és ami marad, az jön a szakmunkás és szakiskolába. A fő gond, hogy az idekerülő hallgatók egy része *alulmotivált, sikerélmény nélküli*, ami a teljesítményükben is megjelenik. Jelentős hiányosság mutatkozik a kommunikációs képességeikben, tanulás- módszertanukban, de megjelenik az írás-, olvasáskészség és a számolási készség hiánya is. Ezzel szemben az egyik elitgimnázium a másik végletet képviseli, hiszen az ide járó diákok közel 80%-a a különböző felsőoktatási intézményekben tanul tovább. Az intézmény tanulói utánpótlását a város erősnek mondott általános iskolái adják. Az alulmotiváltság helyett itt a *teljesítménykényszer a domináns*. Az ide járó hallgatók egészen más problémával szembesülnek, mint a fenti iskolatípusokba járók. Időhiány, szorongás, magány, túl nagy szülői elvárás, állandó megfelelési kényszer, kevés közösségi élmény a leggyakrabban említett problémák.”

Az iskola befejezése utáni munkaerő-piaci kilátások megosztják a pécsi diákokat. 47 százaléuk tart, 44 százaléuk nem tart attól, hogy tanulmányai befejeztével nem talál majd munkát. A kép iskolatípusonként differenciáltabb. Leginkább a szak-

¹ Az összeállítást a Baranya Ifjúságáért Kht. ügyvezetőjének Kárpáti Árpádnak a segítségével és a tőle kapott anyagok felhasználásával Kőműves Ágnes készítette.

² Dr. Kákai László- Szabó Andrea: *A pécsi fiatalok helyzete, életmódja 2005-ben című kutatás zárótanulmányát használtuk fel.*

Iskolai végzettség	Életkor							
	15-19 éves		20-24 éves		25-29 éves		összesen	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
alapfokú	28	27	10	9	13	12	51	48
középfokú	21	22	58	58	51	49	130	129
felsőfokú	-	-	3	5	15	19	18	24
összesen	49	49	71	72	79	80	199	201

munkásképzőben tanulók tartanak az elhelyezkedési nehézségektől, a szakközépiskolába vagy gimnáziumba járók körében kisebb a feszültség e tekintetben, a felsőoktatásban tanulóakra pedig az optimizmus jellemző.

A pécsi fiatalok dolgozói almintájában (232 fő) a gazdaságilag aktív csoport (152 fő) meghatározó hányada (93%) alkalmazottként dolgozik, 5 százalékuknak saját vállalkozása van, és csupán 2 százalékuk tartja fenn magát alkalmi munkából. A fiatalok háromnegyede 18 és 24 éves kora között, 21 százalékuk már 18 éves kora előtt, 5 százalékuk pedig 24 éves kora után kezdett dolgozni.

A munkaerőpiac lehetőségeit a megkérdezettek többsége meglehetősen borúsán értékeli, 62 százalékuk azon a véleményen van, hogy a körülmények különböző mértékben ugyan, de kedvezőtlenek a számukra. Közepes minősítést a válaszadók 32 százaléka adott, és csupán 6% azok aránya, akik inkább kedvezőnek ítélték munkaerő-piaci lehetőségeiket. A vélemények kialakulásában feltehetően szerepe van a regisztrált pályakezdő munkanélküliek száma utolsó 2-3 évben tapasztalható emelkedésének. E csoport tagjai között első sorban felsőfokú végzettségűek vagy általános iskolát végzettek találhatók. Utóbbiak munkaerőpiaci integrációját hivatott elősegíteni pl. az ún. Grundisuli program is. A programot a Magyar Iparszövetség Oktatási Központ (MIOK) és az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány (OFA) támogatta, illetve finanszírozta. Célja elsősorban az életkori és szociális helyzetük miatt hátrányos fiatalok visszavezetése a munkaerő-piacra, illetve képző intézményekbe, munkahelyekre juttatása. A programban gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, mentálhigiénés szakemberek, szociális munkások dolgoznak. Partnerként pedig megjelennek a Családsegítő és gyermekjóléti Szolgálatok, a Baranya megyei Munkaügyi Központ, a P.M.J. Város Önkormányzata, területi képviselők, Nevelési Tanácsadó stb., akik szakmai tanácsadással segítik a programot. A programba a két év alatt 188 fiatal kapcsolódott be, akiknek 90%-a 20 évesnél fiatalabb volt. A program összességében sikeresnek mondható, hiszen a 188 fő 65%-át sikerült különböző képzésekbe bevonni.

A megkérdezett pécsi fiatalok többsége (59%) szüleinél, 6 százalékuk rokonoknál, ismerősnél lakik, 21 százalékuk saját lakással rendelkezik, 13 százalékuk pedig bérlő az a lakást, amelyben él. Korcsoportonként vizsgálva a jelenlegi lakóhelyet megállapítható, hogy a 15-19 évesek szinte kizárólag szüleikkel laknak együtt, a 20-24 évesek esetében ennek a csoportnak az aránya 60 százalékra csökken. Ebben a kohorszban jelennek meg legnagyobb arányban (21%) a lakásbérlők, saját lakása csupán 12 százalékuknak van. A 25-29 éves korosztályban már jelentősen magasabb a lakástulajdonosok aránya (42%), de 37 százalékuk még szüleivel együtt lakik.

Saját bevallása szerint a fiatalok valamivel több mint egytizede (13%) él anyagi problémák nélkül. 46 százalékuk úgy nyilatkozott, hogy beosztással ugyan, de jól kijönnek jövedelmükből. Egynegyedük szerint anyagi forrásaik csak épp hogy elégségesek megélhetésükhöz. *Folyamatos anyagi problémákról pedig 13 százalékuk beszélt.* Azt, hogy nélkülözések között élne, a pécsi fiataloknak csupán 1 százaléka mondta.

A megkérdezettek 43 százaléka nyilatkozott úgy, hogy az elmúlt 12 hónap során egyszer sem fordult vele elő, hogy a hónap végére elfogyott a pénze, minden ötödik megkérdezett számára (21%) azonban ez hónapról hónapra előforduló problémát jelent. Kéthavonta 6, háromhavonta 10 százalékuk életében következett be ez a szituáció. Egytizedük fél évente, 4 százalékuk pedig 12 hónap alatt csak egyszer élte meg, hogy a hónap végére elfogyott a pénze.

Városrészenként vizsgálva az anyagi helyzetet elmondható, hogy a *Belváros és a Mecsek oldal számottevően jobb*, míg a *budai, illetve a meszesi városrész jelentősen rosszabb helyzetben van.*

Az iskolai végzettség és a gazdasági aktivitás jelentősen befolyásolja a fiatalok anyagi viszonyait. A szakmunkásképzőt, illetve a szakiskolát végzettek az átlagnál jelentősen rosszabb, az érettségivel és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számottevően jobb anyagi helyzetben vannak. Érdeemes megemlíteni azonban, hogy a felsőfokon iskolázottak körében magasabb a rossz helyzetben élők aránya, mint a csupán érettségivel rendelkezők között.

Az inaktívok, illetve a munkanélküliek számottevően rosszabb helyzetben vannak, mint azok, akik jövedelemszerző tevékenységet folytatnak, és a gazdaságilag aktívknál is jobb anyagi helyzetben vannak az iskolai tanulmányaikat folytatók.

■ A PÉCSI FIATALOK ÉLETMÓDJÁ

A pécsi 15-29 évesek életmódjának vizsgálata során a számítógéppel való ellátottságot és használatot, a szabadidő felhasználást, ezzel összefüggésben a szórakozást, ezen belül a televízió nézési szokásokat vizsgálták a kutatók.

A pécsi fiatalok 29%-a sem otthon, sem az iskolában, sem a munkahelyén nem használ számítógépet, ugyanakkor 52%-nak van otthon számítógépe. 25-29 éves korosztály kétötöde, a legfiatalabbak kevesebb mint egyötöde nem használ számítógépet. A mintába került felsőfokú végzettségűek mintegy 70 százalékának háztartásában, az alacsony végzettségű fiatalok 41 százalékának háztartásában van PC, de internet kapcsolata csak a PC-vel rendelkezők egyharmadának van. Otthon valamilyen internethasználati lehetősége a legfiatalabbak mintegy 40 százalékának van, szemben a 25-29 évesek 26 százalékával. A legfeljebb alacsony végzettségűek majdnem fele sehol sem használ internetet, a felsőfokú végzettségűeknél kevesebb, mint 20% ez az arány.

A 15-29 éves pécsi fiatalok 33%-ának 3 óránál több, 28%-ának 2-3 óra, 26%-ának 1-2 óra, 8%-ának egy óránál kevesebb, 4%-ának egyáltalán nincs szabadideje egy átlagos hétköznapon. (Szabadidő alatt a tanuláson, a munkán, a háztartási és ház körüli munkák elvégzése után fennmaradt időt értették.) Az életkor előrehaladtával, a családi állapot változásával csökken a rendelkezésre álló szabadon felhasználható idő. A házasság (25%), az élettársi kapcsolatban élők (21%) között is magasabb a csupán egy óra napi szabadidővel rendelkezők aránya, mint a hajadon, nőtlen fiatalok körében, akik között ez az arány mintegy 7%.

A fiatalok negyedének mind a két nap, további 30 százalékának legalább az egyik nap valóban szabadnap a hétvégén. 16% azoknak az aránya, akik fél napot, 23% azonban csak néhány órát mondhat magáénak, 4% pedig azt válaszolta, hogy egyálta-

lán nincs szabadideje. A hétfégi szabadidő-felhasználás társadalmi-demográfiai dimenziói megegyeznek a hét közbeni tapasztalatokkal, azaz szabadidővel elsősorban a *fiatalabbak, a családi kötıtségek nélküli tanulók rendelkeznek*.

Hétköznap a pécsi fiatalok 10%-a három óránál többet, 15%-a 2-3 órát, 18%-a másfél-két órát tölt tévé nézéssel egy átlagos hétköznapon. Egy- másfél órát 22%, egy óránál kevesebbet 36% tölt a tévé előtt. Ha a szabadidő felhasználással együtt vizsgáljuk a televízió -nézést, látható, hogy minél több szabadidővel rendelkezik a fiatal, annál több időt tölt tv-nézéssel. A hétfégi több szabadidő többeket és hosszabb időre köt e televízió elé. A fiatalok 17 százaléka négy óránál többet, 20%-a három-négy órát, 29% 2-3 órát, 25% egy-két órát, és csupán 9% tölt kevesebb, mint egy órát a televízió előtt szombaton és vasárnap.

A pécsi fiatalok számára a kulturális tereket tekintve igen széles a választék (színház, múzeum, mozi, ifjúsági ház, stb.). Ehhez képest a 15-29 évesek fele vagy több mint a fele egyáltalán nem volt 2004 folyamán – sorrendben – hangversenyen, ifjúsági házban, múzeumban, koncerten, színházban. Gyakrabban járnak viszont a pécsi fiatalok kocsnába, plázába, kávéháza és részben – az egyetemisták, főiskolások – könyvtárba. Ezek a kulturális terek elsősorban a beszélgetést, az ismerkedést, a kapcsolattartást teszik lehetővé, s azt jelzik, hogy *nagyon nagy az elvárás olyan helyek iránt, ahol csak egyszerűen „le lehet ülni egyet beszélgetni”*.

A szabadidő eltöltéshez kapcsolódó tevékenységek két dimenzióba rendezték a kutatók: Az első dimenzióba azok az elfoglaltságok kerültek, amelyek a társadalmi köztudatban egyfajta „magaskultúrához” kapcsolódnak, a második csoportba pedig azok, amelyek egy könnyedebb, lazább „bulvárkultúrához”. A tv-nézési szokások kapcsán is az előbbiekhöz hasonló dimenziókat alakítottak ki, s a négy dimenzió együttjárásának vizsgálata alapján, klaszteranalízissel négy életmódcsoport különítettek el. A legnépesebb csoportot (31%) a *depriváltak jelentik, akik életvitelében semmilyen tevékenységi forma nem jelenik meg számottevő mértékben*, és tv-nézési szokásaik sem azonosíthatóak, mivel – bevallásuk szerint – semmilyen tv-műsort nem kísérik figyelemmel. A következő csoport – az aktív társasági életet élő 27% jellemzője, hogy mind a „magaskultúrához”, mind a „bulvárkultúrához” köthető időtöltési lehetőségekkel gyakran élnek. Bulvárfogyasztóként, a „könnyedebb műfajt” részesíti előnyben a pécsi fiatalok 18 százaléka. Passzív tv-nézőként jellemezhető a pécsi ifjúság egynegyede, akik a televíziótól független időtöltési formákat erőteljesen diszpreferálják, a tv-műsorok tekintetében azonban nem válogatnak, mind a magas, mind a bulvárkultúra jellemző darabjait figyelemmel kísérik.

Érdemes megvizsgálni, hogy a szabadidő mennyisége hogyan befolyásolja az életvitelt. A kevés szabadidővel rendelkezők körében magasabb a depriváltak aránya, vagyis az ehhez a csoporthoz tartozók egy része azért nem vesz részt szabadidős programokon, illetve azért nem néz televíziót, mert egyszerűen nincs elegendő ideje ezekre. Ezzel párhuzamosan azonban ebben a csoportban alacsonyabb a bulvárfogyasztók megjelenése.

A gazdasági aktivitás jelentős mértékben meghatározza a szabadidős tevékenységet. A diákok körében erőteljesen dominál, 46% az aktív társasági életet élők csoportja (az összes megkérde-

zett esetében ez az arány 27%), és alulreprezentáltak körükben a depriváltak 21% és a passzív tv-nézők 13%, míg az összes megkérdezett esetében ez 31%, ill. 25%. A gazdaságilag aktívak esetében éppen a depriváltak aránya magasabb és az aktív társasági életet élők alacsonyabb az átlagosnál.

Az iskolai végzettség és az ifjúsági életmód kapcsolatáról elmondható, hogy a szakmunkásképzőt végzettek körében számottevően felülreprezentáltak a depriváltak és a passzív tv-nézők, ezzel párhuzamosan az aktív társasági élet, életformaként szinte nem is létezik ebben a csoportban. Ezzel éppen ellentétes folyamatok figyelhetők meg az érettségizettek és a diplomások esetében. Ebben a két végzettségi csoportban az aktív szabadidő-eltöltés jelenti a domináns életstílust.

Az anyagi helyzet is jelentősen befolyásolja azt, hogy valaki milyen életvitelt alakít ki szabadidejében. A rossz anyagi helyzetűek körében az átlagosnál magasabb a passzív tv-nézők és alacsonyabb az aktív társasági életet élők részesedése. Érdekes jelenség, hogy az aktív társasági élet nem a legjobb anyagi helyzetben lévők, hanem a középréteget jellemzi.

A közösségi terek hiányát jelzi az is, hogy a megkérdezettek kétötöde szerint **nincs elég hely az ismerkedéshez**. Az adatok részletesebb elemzése alapján kimutatható, hogy az eltérő kohorszokba tartozók szórakozási igényei jelentősen eltérnek egymástól, azaz a legnagyobb igényről és ezzel együtt a szórakozási lehetőségekkel szembeni elégedetlenségről leginkább a 15-19, valamint a 20-24 éves korcsoportok fiataljai számolnak be. Ezzel szemben a 25-29 éves korcsoportba tartozó fiatalok szórakozási igényei jelentős mértékben csökkenő tendenciát mutatnak, közel egyharmaduk nem jár szórakozni, és közel ugyanennyien vélekednek úgy, hogy a pécsi szórakozóhelyek túlszűfoltak.

A 15-19 éves korosztály több mint kétharmada említette a diszkót leggyakoribb szórakozási lehetőségként. A 20-24 éves korúak jellemzően éttermekbe, sörözőkbe járnak, a 25-29 évesek főleg a mozikat, a könyvtárakat és a színházakat jelölték meg szórakozási lehetőségként.

A kérdőív egyik kérdése volt, hogy a pécsi fiatalok igényelnek-e olyan intézményt, ami minden igényüknek megfelel. A kérdésre 61% válaszolt igennel, 32% nemmel, további 7% nem tudta, hogy szüksége van-e komplex szolgáltatást nyújtó intézményre. A többfunkciós intézményt igénylők szerint egy ilyen központnak feltétlenül ki kell elégíteni a fiatalok szórakozási és részben sportolási igényét, de *nem egyszerűen szórakoztatnia, hanem szolgáltatnia is kellene*. Az lenne jó, ha lenne benne, pl. *ingyenes internetezési lehetőség, munkaközvetítő, tartának benne előadásokat, stb.* Ezek az igények egy hagyományos, de néhány szolgáltatásában megújított többfunkciójú művelődési központ képét elevenítik fel.

A szabadidő felhasználás sajátos módja a sportolás. A 15–29 éves pécsiek 54%-a sportol a kötelező testnevelési órán kívül 54, ezen belül a férfiak 27 százaléka minden nap vagy majdnem minden nap, a nőknél 20 százalék ez az arány. Hasonló különbség mutatható ki életkor szerint is. Minél fiatalabb valaki, annál nagyobb a valószínűsége, hogy napi szintű testmozgást végez (a legfiatalabbak majdnem harmada, a legidősebbek alig egyötöde sportol igen gyakran).

A belvárosiak és a Mecseken élők csak 8 százaléka nem sportol soha, míg a Budai és Meszes oldalon 84 (!) százalék ez az arány. Fordítottan is igaz az állítás, míg a Belvárosban lakók 46 százaléka naponta, vagy szinte minden nap aktívan mozog, addig a Budai és Meszes városrészekben 10 százalék ez az arány. Ez az adatsor arra utal, hogy a sportolást egyértelműen befolyásolja a szülők társadalmi státusa. Ezt a megállapítást erősítik az iskolai végzettség szerinti adatok. A szakmunkásképző bizonyítvánnyal rendelkezők háromnegyede, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők mintegy harmada nem sportol soha. A sportoló fiatalok mintegy hatoda egyesületben a többiek szervezett formán kívül, öntevékenységből, önszorgalomból sportolnak. A testmozgás ebben az esetben valóban egyfajta szabadidős tevékenységként fogható fel.

A pécsi fiatalok 39 százaléka szerint van elég sportolási lehetőség a városban, 27 százalékuk vacillál e kérdést illetően, míg 14 százalékuk egyértelműen kijelenti, hogy nincs elég testmozgást lehetővé tevő intézmény. A kérdés megítélésénél egyébként szokatlanul sokan voltak (több mint 20 százalék) a bizonytalanok és a válaszmegtagadók, ami összefüggésben áll a sportolási gyakorisággal. A bizonytalanok legnagyobb arányban a soha nem sportolók között vannak. Akik végeznek aktív testmozgást határozottabb véleménnyel rendelkeznek a témát illetően. A naponta sportolók kétötöde elégségesnek, egyötöde elégtelennek ítéli a pécsi lehetőségeket, a hetente többször testmozgást végzőknél 47-29 százalék a pozitív-negatív vélemény arány. A legkedvezőbb képpel azok rendelkeznek, akik hetente egyszer mozognak, feltehetően ők járnak le a város iskoláinak sportcsarnokaiba, focizni, kosárlabdázni, vagy aerobikozni.

Az adatok alapján a város vezetése számára tehát a sportolási lehetőségek bővítése terén is vannak feladatok.

A kutatási eredményeket témánknak megfelelően összefoglalva megállapítható, hogy a külvárosokban lakó, alacsony státusú képző intézményekbe járó, rossz anyagi körülmények között élő fiatalok jelenlegi helyzetük és jövőbeni kilátásaik okán segítségre szorulnak. Egy részük alulmotivált, sikerélmény nélküli, tanulási hiányosságokkal küzd, nagy hányaduk nem képes számítógép és internet használatára, felülreprezentált körökben a depriváltak, még a sportolási lehetőségekből kizártak aránya is, s mindezek mellett tudatában vannak várható elhelyezkedési nehézségeikkel is. Meghatározó módon közülük kerülnek ki az iskolából kimaradó, munkát nem találó fiatalok.

Pécs városában még nem készült felmérés arról, hogy hány 16-25 éves fiatal került ki az oktatás, valamint a munka világából. Egyes becslések ezt a számot 5-6000 főben állapítják meg. Igen nehéz nyomon követni intézményi keretek között ezeket a fiatalokat, hiszen sem az iskolai, sem a munkaügyi nyilvántartásokban nem szerepelnek. Sajnálatos módon azonban a bűnügyi nyilvántartásban egyre többen. Ők voltak a célcsoportja a **Csellengő programnak**.

A program célja volt, hogy a célcsoport tagjait érdekeltségük (önkéntes munka jutalmazása, szabadidős programok), valamint „jelzőrendszer” és a széleskörű együttműködés megteremtésével (partnerek közötti jelzőrendszer, kölcsönös segítségnyújtás, közvetítés) bevonják a társadalmi folyamatokba, ezen belül az oktatás és a munka világába, így akadályozva meg bűnelkövetővé válásukat.

A 2004. december 1.–2005. november 30. között megvalósított program elemei a következők voltak:

- rendszeres tréningek, jogi- és életvezetési tanácsadások,
- partnerszervezeti találkozók, szakmai programok,
- szabadidős és sport programok (kiállítások, vetélkedők stb.),
- önkéntes hálózat kiépítése és működtetése,
- folyamatos információgyűjtés- és közvetítés,
- folyamatos kommunikáció (a program célcsoportjával, a résztvevőkkel és a „külvilággal”).

■ A projektben együttműködő partnerek és feladataik:

- Pécs Megyei Jogú város Önkormányzata: „közbiztonság helyi feladatairól” való gondoskodás
- Baranya Ifjúságáért Kht. (Tett-Hely Ifjúsági Információs és Tanácsadó Hálózat): pályázati koordináció, szervezés és végrehajtás
- Pécsi Rendőrkapitányság: rendőrségi feladatok biztosítása
- Baranya Megyei Pártfogó Felügyelői Szolgálat: célcsoportról információ szolgáltatása, tájékoztató fórumok szervezése
- Khetanipe Egyesület: roma fiatalok programba történő bevonása
- Baranya Megyei Munkaügyi Központ: képzési tanácsadás
- Pécs MJV Cigány Kisebbségi Önkormányzat: roma fiatalok programba történő bevonása

A program irányítója a Baranya Ifjúságáért Kht. volt, amely 1999-től látja el a Baranya Megyei Önkormányzat és Pécsi MJV Város Önkormányzata által szerződés útján rábízott gyermek- és ifjúsági feladatokat. Az érintett városrészeken – Pécs-Keleti városrész (Meszes, Pécsszabolcs, Pécsbányatelep), Pécs Kertváros – a Kht. ún. információs és tanácsadó végpontokat üzemeltet helyben működő szervezetek és intézmények bevonásával. A projekt megvalósítása során a helyben működő szervezetekre (egyesületek, alapítványok), művelődési intézményekre, részönkormányzatokra támaszkodtak. A cél nem a végpontok számának növelése, hanem szolgáltatási köreinek bővítése, minőségi fejlesztése volt. Fontos célkitűzés volt a partnerek közötti széleskörű együttműködés megteremtésével jelzőrendszer kialakítása, továbbá, hogy a célcsoport részére alternatív lehetőségeket biztosítsanak a szabadidő eltöltésére, és érdekeltségük megteremtésével tagjikat bevonják az oktatás és/vagy a munka világába.

■ A projekt keretében megvalósult tevékenységek

Információgyűjtés- és közvetítés érdekében civil egyeztetett fórumokat rendeztek a helyben tevékenykedő kulturális intézmények, iskolák, civilszervezeteket számára, melyeken felmérték a tipikus problémákat és igényeket. A célcsoport és szülei számára lakossági fórumokat tartottak, hogy megismerjék az igényeket és, hogy információt adjanak a program lehetőségeiről.

Partnerszervezeti találkozók, szakmai programok teremtettek alkalmat arra, hogy a hasonló feladatokat ellátó intézmények, szervezetek egymás tevékenységéről tájékozódjanak, és együttműködések alakuljanak ki. A rotáció elvén szervezett ta-

lálkozókat kétheti rendszerességgel más-más partner székhelyén szervezték, ahol a házigazda részletesen bemutatta tevékenységét, majd a program vezetősége ismertette az előző találkozás óta született eredményeket, a közeljövőben megvalósítandó célokat, rendezvényeket, eseményeket, amelyekhez a partnerek saját kezdeményezéseikkel, ötleteikkel csatlakoztak. A találkozón az állandó partnereken kívül esetenként más együttműködők is részt vettek. A partnerszervezeti találkozók révén egy olyan valós együttműködés jött létre, mely révén a partnerek egymás hatáskörének, illetékességének ismeretében saját problémáik megoldása érdekében a többi együttműködőre támaszkodhattak. Olyan jelzőrendszer épült ki, amelybe minden együttműködő delegál egy felelős személyt, akiken keresztül folyamatos az információáramlás és a személyes konzultáció.

Rendszeres tréningek, jogi- és életvezetési tanácsadások keretében szociális munkások a különféle tréningtémákat – devianciák, legális, illegális szerek; kábítószer; konfliktuskezelés; önismeret; foglalkoztatási alternatívák; kommunikáció, párkapcsolat, tanulás, stb. – szabadidős klubfoglalkozások és egyéni személyes foglalkozások során dolgozták fel. Jogi- és életvezetési tanácsadást előre egyeztetett időpontokban egyéni személyes foglalkozás keretében nyújtottak.

Önkéntes hálózat kiépítése és működtetése

A végponthálózat, a projekt megvalósításában résztvevő szervezetek, valamint a helybéli együttműködő szervezetek, vállalkozások bevonásával egy önkéntes hálózatot alakított ki. A célcsoport, valamint nem veszélyeztetett kortársaik önkéntes munkát végeztek a területen (szervezési munkák, helyi akciókban való részvétel, irodai munkák, szabadidős programok szervezése, kirándulásszervezés, sportesemények szervezése, lebonyolítása stb.). Az önkéntes munka jutalmazásaként ifjúsági kártyát kaptak a résztvevők, amely különböző kedvezményekre jogosítja őket. A pécsi ifjúsági irodahálózattal, az Uránia mozi-val, helyi vállalkozókkal, sportintézményekkel, közkedvelt városi szabadidős helyszíneket üzemeltető szervezetekkel sikerült megállapodni, így a kártya felmutatásával kedvezményesen, egyes esetekben ingyen vehetik igénybe a fiatalok a szolgáltatásokat.

A program egyik partnerének, a Pécsi Rendőrkapitányságnak a kezdeményezése jól csatlakozott a „Csellengők” programhoz. Ennek lényege, hogy az önkéntes alapon vállalkozó rendőrök, összesen 10 fő, a város meghatározott részein huzamosabb ideig teljesítettek szolgálatot, így a lakosság és a hatóság embere között a klasszikus kapcsolattól eltérő bizalmi, felelősségi viszony alakult ki.

■ Szabadidős és sport programok

• FIATALOK ÉS ÉLETTEREIK – fotóséta és kiállítás

A program szervezői felkeresték és bevonták a programba az egyik helyi ifjúsági fotóklubot (15-25 éves korú fiatalokból áll), amellyel közösen, a kertvárosban, illetve a keleti városrészben fotósétákat szerveztek a klubtagok és a területen élő fiatalok részére. A séta során a városrészekben lakó fiatalok és életterük került megörökítésre. Az így készült felvételekből különleges plakátokat (fotó, szöveg, stb.) szerkesztettek a fiatalok, amelyekből az adott városrészen belül rendhagyó kiállításokat

